

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Марчо Пенчев Марков,

на докторска дисертация на тема

**„УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА ПРАВНАТА УРЕДБА ПРИ
УПРАВЛЕНИЕ
НА РАДИОАКТИВНИТЕ ОТПАДЪЦИ В РЕПУБЛИКА
БЪЛГАРИЯ“**

от Олга Борисова,

за придобиване на образователната и научна степен

„доктор“

по специалност

„Право“

програма „Административно право и
административен процес“

Представената за рецензиране докторска дисертация е структурирана с увод, две глави, заключение и приложения с общ обем от 252 страници, библиографска справка с нормативни актове,

стандарти и документи на български и чуждестранни институции, научни публикации, интернет адреси и др.

I. АКТУАЛНОСТ И ЗНАЧИМОСТ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Актуалността на проблема за управлението на радиоактивните отпадъци се обуславя от прогресивното развитие на мирното използване на ядрената енергия, нейното широко приложение в икономиката, опасностите, които съществуват и необходимостта от надеждна защита на живота и здравето на гражданите и опазването на околната среда от вредните последици. Този проблем е от световно, европейско и регионално значение, тъй като евентуалните поражения при неправилно използване и съхранение на ядрените материали могат да се разпрострат върху повече държави, континенти и дори цялата планета. Настъпилите инциденти във Фукошима (2011 г.), Три Майл Айлънд (1979 г.) и Чернобил (1986 г.) доказаха актуалността на проблема за правилното съхранение и използване на ядрената енергия. Европейската комисия направи специална оценка на всички ядрени централи в общността и промени Директивата за дейността им през 2014 г.

България произвежда ядрена енергия и я използва за промишлени, битови и медицински и други цели. В същото време нашата страна не е изолирана и може да стане обект на ядрени опасности. Затова проблемът с управлението на ядрените отпадъци е важен и жизненоосигуряващ.

II. КРАТКА АНАЛИТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НА СЪДЪРЖАНИЕТО

В увода на работата са посочени актуалността на проблематиката, необходимостта от научно изследване на управлението на ядрените отпадъци от правен и организационен характер. Определени са предметът и обектът на изследването и изследователските методи. Посочена е хипотезата на изследването и основните задачи.

В първата глава се прави преглед на възникването и развитието на нормативната уредба на управлението на ядрените отпадъци, както и тази дейност като обект на правно регулиране. Правната регламентация е разгледана в нейния генезис като се изследват актовете на ООН, ЕО и ЕС. В отделен параграф е посочено развитието на нормативната уредба в България след приемането ни в ЕС като е акцентирано на транспонирането на европейските директиви и препоръки във вътрешното законодателство.

Втората глава засяга проблемите за усъвършенстване на нормативната уредба при управлението на ядрените отпадъци. На първо място са развити принципите на управление и радиационна защита. Посочва се дейността на компетентните органи за управление на ядрените отпадъци. Подробно са развити мястото, ролята и същността на Държавно предприятие „Радиоактивни отпадъци“ и неговите функции по управлението на ядрените отпадъци. Обърнато е внимание на взаимодействието с другите държавни органи и особено с Министерството на околната среда и водите. Дискутира се взаимодействието с Българското ядрено дружество, с общините и с редица правозащитни организации. В последния параграф са разкрити несъответствията в нормативната

уредба при управление на ядрените отпадъци и са дадени редица предложения за усъвършенстването ѝ.

III. ОСНОВНИ НАУЧНИ И ПРИЛОЖНИ ПРИНОСИ В ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

- Определена е политиката и законодателната уредба на ядрената сфера и конкретно управлението на радиоактивните отпадъци в България към момента, като ориентирана към непрекъснато развитие на нормативната регламентация и провеждането на целенасочени мероприятия към гарантиране на сигурност и недопускане заплахи към гражданите и обществото;
- Дефинирани са редица понятия като хранилище, погребвания на РАО и са предложени критерии за класификации на различните дейности;
- Прави се сравнение между българското законодателство и френското като се обосновава подходът към създаването на един рамков закон за ядрена сигурност. Изтъква се, че въпреки изключителната компетентност на националната политика и законодателство, те са подложени на въздействие от страна на международното право чрез ратифициране на различните договори и възприемането на международните стандарти, препоръки и добри практики;
- Необходимостта от специални правни и технически норми се обосновава от пет групи фактори от технологичен, медико-биологичен, социален, международен и защитен характер на радиоактивните вещества и ядрения материал. Изследвани са и други проблеми във Франция, Швейцария и други държави;

- Изследвани са принципите на Закона за безопасно използване на ядрената енергия, основите на лицензионния режим и на управлението на тези дейности;
- Изследвана е същността и основните характеристики на радиоактивните отпадъци, както и етапите на управление от тяхното създаване до погребването им;
- Изследвано е възникването и развитието на правната регламентация по управлението на радиоактивните отпадъци в световен и национален аспект. Тук се прави разграничение на регламентацията по линия на ООН, ЕО и ЕС и националното законодателство, което особено бързо се развива след започването на използването на ядрената енергия за мирни цели в България;
- Интерес представлява развитието на принципите на радиационна защита управление на радиоактивните отпадъци. Тук се акцентира на защита на човешкото здраве, опазване на околната среда в конкретна държава и извън пределите на националните граници, както и редица идеи за опазване на бъдещото поколение и постоянно усъвършенстване на нормативната регламентация;
- Правилно е обоснована идеята за самостоятелния характер на ядреното право. То се разглежда като част от специалната част на административното право и се разграничава от екологичното право. На тази база се определят и различията в законодателството като се пледира за взаимовръзка между тях;
- Докторантът развива идеята за държавния характер на дейността по управление на радиоактивните отпадъци и особено ролята на държавата. Тази дейност обаче не

следва да се откъсва от възможностите на гражданското общество като се развиват формите за взаимодействие и контрол с обществените формирания;

- Основно е изследвана дейността на Държавното предприятие „Радиоактивни отпадъци“ и неговата роля за гарантиране на сигурност и безопасност;
- На основата на редица несъответствия в нормативната регламентация, изследването на чуждестранния опит и на съдебната практика се правят много препоръки за усъвършенстване на законодателството и дейността;
- В заключението се обобщават резултатите от изследването. Установени са редица несъответствия в нормативната уредба и в приложение се предлагат конкретни текстове за усъвършенстване на законодателството, една част от които се дискутират;
- Използвани са 197 източника включващи научни публикации, чуждестранни и наши нормативни актове, които успешно са използвани и интерпретирани в текста;
- Авторефератът отговаря на изискванията и успешно представя основните въпроси на дисертацията. По темата на дисертацията има три статии на български език и два доклада на английски.

IV. КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ

- Работата е твърде обемна. Тук биха могли да се използват някои съкращения, както и някои пояснения да бъдат сложени под линия.
- Посочените принципи са значими и следва да се доразвият при бъдещи публикации. В първия параграф на втората глава би

следвало да се изяснят по-точно принципите на радиационна защита (6) и тяхното отграничение от принципите на оптимизация на технологичния процес при управление на радиоактивните отпадъци (3)

- Навсякъде правната регламентация следва да се групира по органи (ООН, ЕО, ЕС, РБ) и по периоди във времето.

- Направените предложения в параграф 3 на втората глава следва да се обединят и обобщят в няколко групи: *de lege ferenda*; организационни като тук задължително да се включи и принципа на засилено участие на гражданите и техните организации; и свързани с разяснителна работа, обучение и възпитание.

- Където е възможно в текста да се цитират повече научни трудове. На места се посочват автори, напр. на стр. 11 и сл., без да са посочени под линия техните трудове. При цитирането на нормативните актове следва да се посочи и източника (ДВ, ОВЕС и т.н.).

V. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представената за рецензиране дисертация покрива нормативните изисквания. Тя е собствено дело на дисертанта и го характеризира като добросъвестен и коректен изследовател.

При проведените обсъждания на дисертацията и други публикации на докторанта направените бележки и препоръки от колегите са взети предвид при представянето на окончателния вариант на труда.

Дадените препоръки и бележки не намаляват стойността на разработката, а целят нейното прецизиране и усъвършенстване.

Като имам предвид постиженията в научния труд и практически новости и приноси си позволявам да предложа на

уважаемото жури да присъди на Олга Борисова научната и образователна степен доктор по право по специалността „Административно право и административен процес“.

22.12.2015 г.
гр. София

РЕЦЕНЗЕНТ:

(доц. д-р М. Марков)